

Alexander Rinnooy Kan.

Repliek op SEO-rapport 'Geven en nemen'

Samenvatting diagnose van de commissie Rinnooy Kan

Door: Redactie DDB

08-08-2024

Fiscaliteit Analyse

Hier volgt een samenvatting van de inhoudelijke reactie van de commissie van deskundigen op het kritische onderzoeksrapport rond de fiscale giftenaftrek van SEO Economisch Onderzoek. Een rapport waarvan zowel de methodiek als de conclusies volgens de adviescommissie aanvechtbaar lijken. Onderaan deze samenvatting een link naar het gehele rapport van de commissie Rinnooy kan.

Vooraf: over één ding zijn de SEO-onderzoekers en de commissieleden het eens: de fiscale giftenaftrek treft doel. Een giftenaftrek van 37% leidt in een SEO-experiment tot een verhoging van de giften met 9,6% ten opzichte van geen giftenaftrek. Volgens het SEO-onderzoek is de giftenaftrek echter niet doelmatig (genoeg). Hieronder de – samengevatte – reactie van de commissie ‘Behoud de Giftenaftrek’ op de aangekondigde bezuiniging op de giftenaftrek en op het SEO-onderzoek ‘Geven en Nemen’.

I Over de doelmatigheid van de giftenaftrek

1 Het SEO-experiment naar het effect van de giftenaftrek kent beperkingen

In het experiment konden respondenten maximaal € 30 verdienen. Ze hadden de keuze dit bedrag zelf te houden of (deels) weg te geven aan een goed doel naar keuze. Het betreft dus het effect van de giftenaftrek bij giften van (maximaal) € 30 en geeft bijvoorbeeld geen uitsluitsel over de aftrek van periodieke giften. En evenmin is er duidelijkheid over gedragseffecten van donateurs op fiscale beleidswijzigingen zoals een significante versobering of afschaffing van de giftenaftrek.

2 De uitvoerbaarheid van de giftenaftrek kan worden verbeterd

De Belastingdienst heeft moeite met de uitvoerbaarheid van de giftenaftrek. De commissie ziet mogelijkheden ter verbetering zonder hogere administratieve lasten. Bijvoorbeeld door een digitale renseigneringsplicht – informatie verplicht doorgeven – voor periodieke giften via het (in ontwikkeling zijnde) digitaal aanleverpunt voor ANBI's. Dit geldt in het bijzonder voor periodieke giften die toch al middels een overeenkomst moeten worden vastgelegd.

3 De effecten van het schrappen van de 1% drempel zijn niet onderzocht

De belangrijkste reden voor het niet gebruik van de giftenaftrek in de inkomstenbelasting is de drempel van 1% van het verzamelinkomen, gevolgd door het niet bekend zijn met de giftenaftrek. De doelmatigheid van het verruimen van de giftenaftrek, door het schrappen van de 1% drempel, is niet onderzocht, hetgeen de commissie betreurt. Indien deze drempel gewenst is, zou deze per gift moeten gelden in plaats van de koppeling aan het inkomen van de gever.

4 Hogere inkomens zijn ondervetegenwoordigd in het experiment

Hogere inkomens geven meer aan het goede doel en maken meer gebruik van de giftenaftrek. Volgens het SEO-rapport hebben ze meer voordeel van de giftenaftrek. Deze conclusie is alleen geldig indien het SEO-experiment ook van toepassing is op degenen die meer geven. Niet onderzocht is of het voordeel van de giftenaftrek bij een groter bedrag aan giften verhoudingsgewijs méér bij het goede doel terecht komt dan bij de gift van (maximaal) € 30.

II Over deel niet beschreven effecten van de giftenaftrek

Het SEO-rapport stelt dat er jaarlijks voor circa € 650 mln aan periodieke giften wordt gedaan. Dit biedt een vast inkomen voor betrokken goede doelen voor minimaal vijf jaar en zou in die zin doeltreffend

moeten zijn. Het rapport verzuimt dit mee te nemen in het onderzoek. Mogelijk zullen de huidige periodieke giften volledig worden vervangen door gewone giften, maar het effect daarvan is nauwelijks onderzocht.

De commissie meent dat ook de niet-financiële effecten van de giftenaftrek meegenomen moeten worden bij de beoordeling van de doelmatigheid. Zoals het bevorderen van de betrokkenheid van de schenkers bij het goede doel van hun keuze, de functie als allocatiemiddel voor publieke middelen, de ondersteuning van een terugtrekkende overheid en de mogelijke vergroting van het initiatief van de ontvanger. Het is teleurstellend dat deze aspecten nauwelijks zijn meegenomen in het SEO-rapport, aldus de commissie.

IV Over de beleidsopties overgenomen in het hoofdlijnenakkoord

1 Aftrektarief in inkomstenbelasting verlagen naar 20%

In een reactie stelt de commissie dat deze de doelmatigheid van de giftenaftrek zou doen toenemen, maar dat de doeltreffendheid minder groot wordt. Per saldo is het beleidsmatig effect zoals dat is onderzocht door SEO dus neutraal. Door de verlaging van het tarief wordt een negatief signaal afgegeven door de overheid.

2 Periodieke en andere giften gelijk behandelen

In een reactie stelt de commissie dat het effect op het geefgedrag van deze beleidsoptie licht negatief is. Hoe negatief en hoe dit is gemeten is niet duidelijk. De beschrijving bij deze beleidsoptie gaat niet in op de doelmatigheid van de aangepaste maatregel. Een rationele gever kan via de periodieke gift maximaal steun bieden aan het goede doel en het fiscale voordeel volledig wegschenken.

Bij een gewone gift kan dat ook. Het is in praktische zin echter minder eenvoudig omdat de gever dan (per gift) eerst een berekening moet maken van zijn inkomen, van de drempels en het maximum. Het is dus mogelijk – maar dit is opvallend genoeg niet onderzocht – dat de periodieke gift het beste bijdraagt aan de doelmatigheid. Maar dit aspect komt niet aan de orde in het rapport.

Wat ook mist is dat de huidige vaste inkomensstroom (€ 650 mln) voor goede doelen mogelijk veel onzekerder wordt. Financieel is dat niet precies te duiden, maar de commissie vraagt zich af of de besparing van maximaal € 80 mln kan opwegen tegen de onzekerheid over een vaste inkomensstroom van € 650 mln. Deze afweging mist geheel.

De commissie concludeert voorlopig dat onder deze beleidsoptie – periodieke en andere giften gelijk behandelen – de giftenaftrek minder doeltreffend én minder doelmatig wordt. Er is helaas geen experiment beschikbaar dat deze voorlopige conclusie ondersteunt. De commissie acht het inconsistent dat het SEO-rapport zelf in het geheel nauwelijks onderzoekt hoe doelmatig en doeltreffend de periodieke gift is, en deze toch rigoureus wil beperken (praktisch gezien wil afschaffen).

V Conclusie deskundigen commissie

Rond de conclusies over de doelmatigheid van de fiscale giftenaftrek acht de commissie het SEO-rapport onvolledig. De onvolledigheden zijn gelegen in het volgende:

1. Het rapport biedt geen aandacht aan de doelmatigheid van grotere of periodieke giften
2. Het vermeende degressieve effect van de giftenaftrek is niet onderbouwd
3. Het rapport verwaarloost niet-financiële factoren
4. Het rapport verzuimt het doel van de periodieke gift te onderzoeken, een zeer forse omissie omdat het doel van de regeling hiermee onvolledig is getoetst
5. De gevolgen van het gelijk behandelen van periodieke en gewone giften zijn niet of nauwelijks vindbaar in het rapport. De commissie vreest dat giften door deze optie aanzienlijk zouden kunnen afnemen. Het is van belang om vanuit een breder economisch perspectief te analyseren welke effecten goede doelen realiseren met de donaties die mogelijk op het spel staan.

Tot slot

Opdrachtgevers van het Advies Behoud Giftenaftrek zijn Goede Doelen Nederland, de brancheorganisatie van 260 erkende goede doelen, en Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO), een samenwerkingsverband van 26 christelijke en twee joodse kerkgenootschappen in Nederland. Alexander Rinnooy Kan is emeritus hoogleraar Economie en Bedrijfskunde aan de Universiteit van Amsterdam. De deskundigencommissie bestond grotendeels uit belastingadviseurs, een docent belastingrecht en de voorzitter van Goede Doelen Platform.

advies